

Нацистський «новий
порядок». Життя населення
України в умовах окупації.
Концтабори та масове
знищення людей. Голокост.
Остарбайтери. Життя в
евакуації

Підготувала учениця 11 класу
Скорубська Дарина

Установлення нацистського «нового порядку».

Нацисти установили на окупованих територіях жорстокий *окупаційний режим*. Вони перетворили Україну в німецьку колонію, що входила в «німецький життєвий простір» і стала джерелом сировини, продовольства, робочої сили для «третього рейха». 85% усіх продуктів, вивезених у роки війни зі СРСР до Німеччини, були з України. Економічний грабіж відбувався з німецькою обґрунтованістю і педантичністю. Нацистами була створена ціла система грабіжницьких заготівельних органів. Найбільшим серед них було «Центральне товариство Сходу», що мало 30 комерційних відділів із 200 філіями в містах.

Гітлерівський *план «Ост»* передбачав перетворення України в аграрно-сировинний придаток рейху, життєвий простір для колонізації представників «вищої раси». Протягом 30 років планувалося виселити 65% населення України, на «землі, що звільнилися», переселити німців, а тих місцевих жителів, які залишаться живими, поступово «онімечити».

Розчленовування території України

Захопивши Україну, нацисти, перш за все, знищили її цілісність. Територія України була розчленована нацистами на *чотири частини*, підлеглі різним державам і адміністративним органам.

– Чернівецька й Ізмаїльська області були включені до складу союзника Німеччини – *Румунії*. Одеська область, південні райони Вінницької, західні райони Миколаївської області, лівобережні райони Молдавії нацисти об'єднали в губернаторство «*Трансністрія*» і також включили до складу Румунії.

– Західні землі – Дрогобицька, Львівська, Тернопільська, Станіславська області – на правах окремого дистрикту (округу) за назвою «*Галичина*» увійшли до складу окремого губернаторства, що включало також польські землі з центром у м. Кракові.

– Чернігівська, Сумська, Харківська області та Донбас як прифронтові зони безпосередньо підкорялися *німецькому військовому командуванню*.

– Інші українські землі входили до складу рейхскомісаріату «*Україна*» з центром у місті Рівне. Він поділявся на шість округів. Рейхскомісаром України був призначений Е. Кох.

Закарпатська Україна з 1939 р. була окупована *Угорщиною*

Фото з окупованої території

Великою трагедією для України стало вивезення людей, у першу чергу молоді, на роботу в Німеччину. У 1941-1944 рр. 2,8 млн чоловік були вивезені зі СРСР у нацистське рабство і 2,4 млн із них були з України. Десятки тисяч із них загинули на чужині від виснаження, хвороб і травматизму. Частина оstarбайтерів (так називали вивезених у Німеччину), боячись репресій з боку радянської влади, не повернулися на Батьківщину після завершення війни. Крім цього, і на окупованих територіях була організована примусова праця населення з метою зміцнення економічної могутності «третього рейху».

Людство ніколи не забуде і не пробачить нацистам масового знищення населення. Масовий терор проти українського народу нацисти застосовували з особливою жорстокістю. Підрозділи СС знищували цілі села. В жовтні 1941 р. Україна й уся Європа «побачили свою першу Хатинь»: сіло Обухівка Полтавської області було цілком спалене, а все населення розстріляне. Під час окупації подібні варварські акції були здійснені нацистами в 250 населених пунктах України. В Україні діяли десятки «таборів смерті», існувало 50 гетто.

Майже 3 тис. мирних жителів нацисти знищили в Н. Берестечку. Очевидці розповідали, що гітлерівці закопали в землю напівживих людей, над якими ще довго ворушився ґрунт. У вересні 1941 р. у Львові для масово знищення населення окупанти вперше застосували автомобілі, що стали газовими камерами, у яких жертви умиротвлялись під час руху відпрацьованими газами.

Гітлерівці організовували масове знищення військовополонених. У Львівському, Славутському, Кам'янець-Подільському та інших концтаборах були замучені сотні тисяч чоловік. Із 5,8 млн радянських військовополонених, що потрапили до рук нацистів, загинули близько 3,3 млн; із них майже 1,3 млн українців

Голокост

Складовою частиною нацистських планів завоювання світового панування, найважливішим елементом ідеології, політики і практики нацистської Німеччини 1933-1945 рр. був антисемітизм - одна з форм національної нетерпимості, що виражається у ворожому ставленні до євреїв. На практиці він вилився в прагнення поголовного фізичного знищення євреїв у всьому світі. Це трагічне явище в історії людства здобуло назву Голокост.

Голокост - загибель значної частини єврейського населення Європи внаслідок нацистської політики планомірного й організованого фізичного знищення (геноциду) євреїв у Німеччині та на захоплених нею територіях у 1933-1945 рр.

В Україні антиєврейський геноцид мав особливо жорстоку форму. Це пояснювалось тим, що, у розумінні нацистів, тут жили не просто євреї, а євреї «більшовицькі», нібито складова основа радянської влади, які представляли собою рушійну силу світової революції, для запобігання якій і необхідно було будь-якими способами позбутися від її носіїв.

Напередодні війни за кількістю євреїв, що проживали на її території, -2,7 млн чоловік - Україна (у сучасних кордонах) займала перше місце в Європі та друге у світі.

Знищення єврейського населення у 1941 р.

Extermination of Jews
in 1941

www.istpravda.com.ua
історична правда

Територія України, що постраждала від
голокосту

Убивства євреїв окупантами почалися в Україні 22 червня 1941 р. і тривали понад три роки. Перші «єврейські акції» були спрямовані в основному проти єврейської інтелігенції як потенційного організатора опору окупантам. Першочерговому знищенню також підлягали євреї-партійні працівники і державні службовці. Далі окупанти перейшли до поголовного знищення всіх євреїв. Головна роль у цих операціях надавалася силам поліції та СД. Перед знищенням євреї в Східній Галичині, на Волині, у Поділлі, Закарпатській Україні, частково на Лівобережній Україні були примусово зібрані в гетто.

Гетто, створені нацистами в роки Другої світової війни, були задумані як проміжні місця проживання на шляху євреїв до «таборів смерті». На іншій території України гетто не створювалися, оскільки євреї, які залишилися, винищувалися майже відразу після окупації, максимум через кілька місяців.

Символом Голокосту в Україні став розстріл понад 150 тис. чоловік, більшість із яких були євреями, у Бабиному Яру (м. Київ). Масові вбивства єврейського населення відбулися також у Львові, Бердичеві, Харкові, Одесі, Дніпропетровську та інших містах України. Крім того, значна частина єврейського населення УРСР була вивезена і знищена на території Польщі - у «таборах смерті» Освенцім, Майданек, Треблінка та ін

Кадри голокосту

Остарбайтери

Остарбайтери (нім. Ostarbeiter — «східні робітники») — німецький термін для означення осіб, які були вивезені гітлерівцями зі східних окупованих територій, переважно з Рейхскомісаріату Україна, протягом Другої світової війни на примусові роботи до Німеччини.

Фото жінки – «остарбайтера»

Жінка-остарбайтер

До початку німецько-радянської війни нацистське керівництво не планувало використовувати в промисловості своєї країни робочу силу з окупованих територій СРСР (зокрема, й з України). Навпаки, розроблялися схеми масового винищення мільйонів місцевих мешканців (генеральний план «Ост») та німецької колонізації захоплених радянських земель. Зрив «блискавичної війни» восени 1941, необхідність проводити позиційні бойові дії та мобілізувати все більше німецьких селян і робітників до армії змусили Гітлера частково змінити свої екстермінаційні плани й піти на використання трудових ресурсів з окупованих східних територій в економічних інтересах Третього Рейху.

Агітаційна компанія нацистів в Україні почалася взимку 1942 у розпал голодної зими. Добровольцям обіцяли гідну заробітну плату, гаряче харчування та догляд за рідними, на час перебування працівника в Німеччині.

Перший ешелон із 1117 робітниками-спеціалістами вирушив із Харкова до Кельна 18 січня 1942, другий до Бранденбурга — 21 січня. Вивезення трудових ресурсів із Києва розпочалося 22 січня 1942, коли до Німеччини було відправлено 1,5 тис. осіб. 24 лютого перший потяг від'їхав із Сталіного. Особливістю початкових німецьких трудових наборів була чітка спеціалізація робітників за професіями (перевага віддавалася чоловікам зі спеціальністю будівельників, металургів, гірників тощо), а також їхній здебільшого добровільний характер

Життя в умовах окупації

Однією з форм пограбування селянства було введення з 1 січня 1943 р. обов'язкового страхування громадян та їх майна від пожеж, блискавки, землетрусу, граду, зливи, обвалу ґрунту та ін. У результаті з селян викачувались великі суми грошей, які доходили до 500 крб.

Селян примушували брати участь у «добровільних» компаніях окупаційної влади по збиранню речей і продовольства для вояків вермахту, безкоштовно виконувати числені обов'язкові роботи по ремонту та розчищенню доріг, перевезенню вантажів, заготівлі дров і т. п.

Справжньою трагедією для села стали втрати у соціальній сфері. За роки війни значно скоротилося сільське населення України. Напередодні війни в Україні проживало 41,9 млн. чоловік, а після її завершення – 27,4 млн., із них - 7,6 млн. мешканців міст і 19,8 млн. мешканців села. Скорочення сільського населення становило майже 8 млн. (55% від загального зменшення населення в республіці за цей період).⁵² У селах налічувалося менше половини довоєнного працездатного населення, основну масу якого складали жінки, підлітки, діти та люди похилого віку.

Однією з причин цих втрат було цілеспрямоване нищення сільського населення нацистами при здійсненні ними окупаційної політики, направленої на реалізацію положень плану «Ост» та директивних вказівок керівництва рейху. Масово воно здійснювалося і як покарання за зв'язки з партизанами та у відповідь на їх дії, за невиконання розпоряджень окупаційної влади та будь-який вчинений їй опір, за несплату податків, ухилення від виконання трудової повинності та від мобілізації на роботу до Німеччини і т.п. Значна кількість сільських жителів загинула в часи окупації від голоду та інфекційних хвороб, а також під час відступу окупантів з України.

Життя в окупації

Понад 250 українських сіл були спалені разом з їхніми жителями.⁵³ Першу «Хатинь» Україна (і вся Європа) пізнала у жовтні 1941 року: було спалено село Обухівку на Полтавщині, а все населення розстріляне у відплату за партизанську діяльність. Через декілька днів було повністю спалене разом з жителями сусіднє село Баранівка.⁵⁴ Така ж трагічна доля спіткала у Волинській області – жителів 97 сіл, Чернігівській – 21, Житомирській – 32, Київській – 17, Сумській – 21.⁵⁵ Всього ж в Україні окупантами були перетворені на руїни понад 28 тис. сіл.⁵⁶ Тільки в 197 районах Лівобережної України із 10295 сільських населених пунктів окупантами було спалено і зруйновано 6226, або 60,5 %, у т.ч. 1148 (11,2 %) – повністю і 5078 (49,3 %) – частково. Із загальної кількості 1402,2 тис. садиб колгоспників було спалено і зруйновано 319,4 тис. (22,8 %).⁵⁷

Негативно позначилося на усіх сторонах життя сільського населення та підірвало й без того надто слабку соціально-побутову інфраструктуру села майже повне руйнування за роки окупації мережі торгівельного та побутового обслуговування, культурно-освітніх установ. Проте нацистська окупація заподіяла українському селу й таких збитків, які не можна виразити в цифрах. Йдеться про фізичні та морально-психологічні наслідки окупації для мільйонів сільських жителів. Для багатьох з них це були роки безповоротно втраченої молодості й творчої діяльності, тривалих, часом дуже тяжких, захворювань й інвалідності, сирітства й овдовіння, роки тяжкої підневільної праці, голоду й нестерпних страждань, душевних травм і потрясінь від баченого й пережитого, від втрат дітей, рідних та односельчан, наслідки яких наклали відбиток на все їх подальше життя. Наслідки нацистської окупації українське село відчувало не одне десятиліття. Знадобилося багато років напруженої праці, щоб ліквідувати збитки та загоїти фізичні й душевні рани нанесені нею.

Окупаційний режим в Україні

Дякую за увагу!!!